

АЛГОРИТМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЇ В МЕЖАХ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ МАРКЕТОЛОГІВ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІЛОВОМУ ПИСЬМІ

Ірина Чорна-Климовець

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів

Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, м. Львів, Україна, 79000, iren.ch31262@gmail.com

ORCID: 0000-0002-0348-7462

Стаття присвячена вивченню технологій формування англomовної лексичної компетентності у діловому письмі майбутніх фахівців з маркетингу. Засобом формування досліджуваної нами компетентності вибрано кейс-технологію навчання, цінність якої полягає у можливості запровадження під час навчального процесу тренувальних комунікативних ситуацій професійного характеру. Висвітлено поняття кейс-технології формування англomовної лексичної компетентності в діловому письмі майбутніх маркетологів, а саме: як засіб моделювання максимально наближених до реальних професійних комунікативних писемних ситуацій з відповідними пропозиціями щодо їх вирішення та залученням індивідуальних способів вирішення поставлених комунікативних завдань, запропонованих студентами. Визначено, що кейс-технологія навчання є креативним засобом формування вищезазначеної компетентності, що сприяє розвитку критичного та аналітичного аналізу комунікативних ситуацій, зокрема ділового письма. Окреслено, що під час застосування кейс-технології допускається максимальна автономність виконання студентами певних завдань. Тому запропоновано розглядати таку технологію у контексті самостійної роботи студентів, а саме в межах гнучкого та жорсткого типів управління викладачем навчальною діяльністю студентів. Під час дослідження нами були розроблені алгоритми реалізації кейс-технології в умовах жорсткого та гнучкого управління викладачем навчальною діяльністю студентів. Гнучке управління викладачем застосовується у разі максимально індивідуальної роботи студентів із запропонованими кейсами певної тематики. Викладач проводить загальний інструктаж, забезпечує підказки (за проханням), м'яко контролює (за потреби) процес виконання поставленого перед студентами завдання. Жорстке управління викладачем передбачає покрокове контрольоване виконання студентами завдання та безперервну «присутність» викладача під час процесу виконання завдання.

Ключові слова: лексична компетентність, майбутні маркетологи, кейс-технологія, жорстке та гнучке управління, алгоритми реалізації.

Актуальність роботи. Зважаючи на вимушену форму дистанційної освіти, педагогічному колективу доводиться застосовувати не лише технічну підтримку, а й максимальну кількість допоміжних методів, засобів та технологій навчання. Такі технології повинні передавати інформацію від викладача, сприяти індивідуальній роботі та самостійному засвоєнню навчальних матеріалів студентами. А отже, дослідження ефективних технологій навчання для самостійної роботи студентів за межами їхніх «віртуальних аудиторій» набуває ще більшої актуальності. Першочергово під час вивчення іноземної мови постає потреба у формуванні іншомовної комунікативної компетентності студентів таким чином, щоб їхні знання, навички та вміння дозволяли їм комунікативно вирішувати завдання.

Глобальному вивченню проблематики формування іншомовної комунікативної компетент-

ності присвячені роботи О. Бігич, С. Ніколаєвої [7] та ін. Зокрема, для нелінгвістичних спеціальностей такі дослідження здійснені Н. Микитенко [8], у тому числі наукові розвідки І. Чорної представляють окреслення кейс-технології як засобу формування лексичної компетентності ділового писемного спілкування майбутніх маркетологів [14]; [15]. Г. Бурденюк [1], Л. Каменська [5], Т. Тамбовкіна [13] присвятили свої праці вивченню типів управління викладачем навчальною діяльністю студентів. Дослідженнями питань щодо кейс-технології та зокрема особливостей кейсів займалися О. Долгоруков [2], Л. Желізняк [3], Є. Михайлова [9], А. Смолкін [12], Ю. Сурмін [13]. Визначення активних методів навчання висвітлені у працях Г. Ковальчук [6], Я. Омельченко [10], І. Рябець [11]. Попри значний доробок учених-методистів, питання щодо застосування кейс-технології як засобу формування англomов-

ної лексичної компетентності в діловому письмі майбутніх фахівців з маркетингу в межах певних типів управління викладачем навчальною діяльністю студентів досі не було чітко сформульовано. Тому вважаємо актуальним висвітлення запропонованої нами реалізації кейс-технології.

Метою статті є висвітлення розроблених алгоритмів реалізації кейс-технології в межах певних типів управління викладачем навчальною діяльністю студентів. Для виконання мети дослідження необхідно виконати такі завдання: 1) окреслити поняття «кейс-технології» як засобу формування досліджуваної компетентності; 2) здійснити аналіз типів управління викладачем самостійною роботою студентів; 3) презентувати розроблені алгоритми реалізації кейс-технології.

Матеріал і результати досліджень. Кейс-технологія навчання є досить гнучким засобом формування іншомовної комунікативної компетентності, оскільки її основи можна адаптувати до багатьох аспектів вивчення іноземних мов. Щодо формування у майбутніх маркетологів англomовної лексичної компетентності в діловому писемному спілкуванні засобом кейс-технології (Чорна, 2017), пропонуємо розглядати кейс-технологію як максимально адаптовані до природних писемні комунікативні ситуації професійного спрямування, а тому така технологія масштабно тренує у студентів навички та вміння англomовного ділового спілкування, розвиває креативний підхід до вирішення конфліктних ситуацій та сприяє підвищенню кваліфікації майбутніх маркетологів [15]. Основними компонентами кейс-технології є сукупність активних методів навчання (ділова і рольова гра, метод аналізу ситуацій, вирішення проблем та ін.) [16]. За одиницю такої технології навчання («кейс») може бути вибрана фактично будь-яка комунікативна ситуація. Отже, студенти отримують максимальну користь у процесі вивчення тематики фахово орієнтованого ділового спілкування засобом кейс-технології [2; 15; 16].

Спираючись на той факт, що кейс-технологія сприяє розвитку аналітичного та критичного мислення, креативності рішень, автономної роботи із вирішення поставленого завдання, пропонуємо розглянути її в межах самостійної роботи студентів. Отже, вважаємо необхідним здійснити аналіз типів управління викладачем навчальною діяльністю студентів [15]. Згідно із висновками Г. Бурденюк, Л. Каменської, Т. Тамбовкіної, є три основних типи управління самостійною роботою студентів, а саме: жорстке, відносно жорстке та гнучке [1; 5; 14].

Жорстке управління: заздалегідь підготовані навчальні матеріали з кінцевими відповідями до вправ чи завдань; поетапність затверджених операцій студентів, узгоджених з викладачем, в умовах прямого втручання (контролю) викладача.

Відносно жорстке управління: затверджені навчальні матеріали з ключами, ухвалені викладачем дії студентів та додаткові незарегламентовані операції під час самостійної роботи на заняттях.

Гнучке управління: мета і цілі заняття визначені викладачем, навчальні матеріали, способи вирішення забезпечені викладачем, вирішення певного завдання покладається виключно на студентів за умов максимального невтручання викладача [1, с. 19; 4; 5; 14, с. 84–85].

Отже, спираючись на проаналізовані джерела, очевидно, що суттєво відрізняється жорсткий та гнучкий типи управління викладачем навчальною діяльністю студентів. Тому пропонуємо розглянути алгоритми реалізації кейс-технології у контексті вищезазначених типів управління:

1. Алгоритм реалізації кейс-технології в умовах жорсткого управління викладачем навчальною діяльністю студентів застосовується таким чином, що тематика кейсу визначається викладачем, спираючись на жанр ділового письма, відповідний активний метод навчання (ділова/рольова гра), певний розмір кейсу (стислого чи міні-кейсу). Як результат, створення кейсу із додатковим завданням на підготовчому етапі, де викладач залучається до процесу обговорення кейсу, виконання завдань, для додаткового інформування на ознайомлювальному етапі та контролю над процесом вибору найбільш доцільного способу вирішення кейсу однією з визначених форм ділового письма із застосуванням відповідних лексичних одиниць на основному етапі роботи з кейсом [1; 2; 4; 5; 14; 15; 16].

2. Алгоритм реалізації кейс-технології в умовах гнучкого управління викладачем навчальною діяльністю студентів втілюється шляхом вибору викладачем тематики кейсу відповідно до типу ділового письма, методу випадків/аналізу ситуацій/методу інциденту, орієнтуючись на відповідний розмір (стислий чи мінікейс). Результат: на підготовчому етапі – створення кейсу та формування додаткових завдань, на ознайомлювальному – презентація розробленого викладачем кейсу студентам для самостійної роботи із попереднім поясненням завдання (за потреби). Контрольна перевірка викладачем на основному

етапі індивідуально виконаного студентами кейсу певною формою ділового письма із вживанням коректних лексичних одиниць [1; 2; 4; 5; 14; 15; 16].

Лаконічно окреслимо, що основні відмінності вищезазначених алгоритмів в межах таких типів управління викладачем самостійною роботою студентів полягають у тому, що робота над кейсом в умовах жорсткого контролю відбувається в упорядкованих викладачем умовах навчального заняття (чітке виконання інструкцій, покрокове виконання тематичних завдань тощо). У процесі опрацювання кейсу в умовах гнучкого управління викладач зазначає мету та відповідні тематичні завдання (щодо розв’язання кейсу) та дає необмеженість дій студентів під час виконання завдання.

Отже, на основі здійсненого аналізу наукової літератури з проблематики дослідження нами була запропонована структура поетапної реалізації кейс-технології у процесі формування нашої компетентності, а саме:

- застосування компонентів кейс-технології (метод аналізу ситуацій, інциденту, рольової гри тощо);
- вибір кейсу за структурою (структурований, «першовідкривач» тощо) та розміром (стислий чи мінікейс);
- поетапна робота викладача і студентів з кейсом (підготовчий, ознайомчий, основний);

– вибір типу (жорсткого чи гнучкого) управління викладачем навчальною діяльністю студентів [15; 16].

Детальніше з алгоритмами реалізації кейс-технології в умовах жорсткого та гнучкого управління викладачем навчальною діяльністю студентів під час формування досліджуваної нами компетентності пропонуємо ознайомитись у запропонованих нижче таблицях (табл. 1, табл. 2).

Висновки. Відповідно до поставленої мети та супровідних завдань у статті розглянуто кейс-технологію навчання як ефективний засіб формування досліджуваної компетентності в межах самостійної роботи студентів. Розглянуто та виокремлено ключові типи управління навчальною діяльністю студентів та зазначено, що у контексті дослідження доцільно використовувати жорсткий та гнучкий типи управління викладачем навчальною діяльністю студентів. На основі сформованого співвідношення етапів реалізації кейс-технології та завдань викладача і студентів в умовах жорсткого та гнучкого управління викладачем самостійною роботою студентів запропоновано відповідні алгоритми реалізації кейс-технології під час формування у майбутніх маркетологів англійської мовної лексичної компетентності в діловому письмі. Подальші перспективи наукових розвідок вбачаємо у детальному дослідженні кейсової технології як засобу підвищення рівня вмотивованості студентів під час їхньої самостійної роботи.

Таблиця 1

Алгоритм реалізації кейс-технології в умовах жорсткого управління викладачем

Етапи реалізації кейс-технології	Викладач	Студенти
Підготовчий етап	1) вибирає тематику кейсу відповідно до жанру ділового письма; 2) вибирає метод (аналіз ситуацій, вирішення проблеми, ділова/рольова гра) та розмір кейсу (стислий або мінікейс); 3) розробляє кейс та додаткові завдання для вирішення кейсу.	1) отримують інструкції від викладача щодо тематики кейсу; 2) отримують вказівки щодо застосування методу активного навчання (аналіз ситуацій, вирішення проблем, ділова/рольова гра, метод аналізу ситуацій, вирішення проблем); 3) обговорюють додаткові завдання з викладачем.
Ознайомлювальний етап	1) обговорює кейс зі студентами; 2) забезпечує студентів підказками; 3) надає студентам роз’яснення щодо додаткових завдань.	1) обговорюють кейс із викладачем; 2) формулюють запитання для отримання підказок та додаткової інформації; 3) уточнюють спосіб виконання додаткових завдань.
Основний етап	1) здійснює безпосередній контроль за аналізом ситуацій, вирішенням проблеми, веденням ділової/ рольової гри для забезпечення оптимального виконання кейсу із вживанням коректних ЛО відповідно до комунікативної ситуації та типу ділового документа.	1) вибирають тип ділового документа, ЛО відповідно до тематики кейсу та продукують власний зразок ділового письма.

Алгоритм реалізації кейс-технології в умовах гнучкого управління викладачем

Етапи реалізації кейс-технології	Викладач	Студенти
Підготовчий етап	1) вибирає тематику кейсу відповідно до жанру ДП; 2) вибирає метод (аналіз ситуацій/ вирішення проблем) і розмір кейсу (стилий, мінікейс); в) створює кейс та додаткові завдання.	–
Ознайомлювальний етап	1) роз'яснює студентам виконання завдань та можливі способи вирішення кейсу; 2) подає розроблений кейс студентам для самостійного вирішення його проблем.	1) ознайомлюються з проблематикою кейсу; 2) за необхідності ставлять викладачеві додаткові запитання щодо способів вирішення кейсу.
Основний етап	1) здійснює контроль за виконанням студентами кейсу (використання ЛО у певному зразку ДП).	1) самостійно вибирають тип ділового документа, добирають відповідні ЛО та продукують власний зразок ділового письма.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурденюк Г.М. Управление самостоятельной учебной деятельностью при обучении иностранным языкам взрослых : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Кишинев, 1992. 558 с.

2. Долгоруков А. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения. URL: <http://evolgov.net/case/case.study.html> (дата звернення: 10.09.2017).

3. Желізняк Л.Д. URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/31951/ (дата звернення: 3.07.2020).

4. Задорожна І.П. Розвиток автономії студентів мовних спеціальностей у процесі вивчення фахових дисциплін. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2015. Вип. 131. С. 60–64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2015_131_16 (дата звернення: 12.07.2022).

5. Каменская Л.С. Некоторые вопросы организации внеаудиторной самостоятельной работы студентов при коммуникативном обучении иностранному языку в неязыковом вузе. *Сборник научных трудов МГЛУ*. 1999. Вып. 437. С. 33–42.

6. Ковальчук Г.О. Активізація навчання в економічній освіті : навчальний посібник. 2-ге вид., допов. Київ : КНЕУ, 2003. 298 с.

7. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / уклад.: О.Б. Бігич, Н.Ф. Бориско, Г.Е. Борецька та ін. ; за заг. ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.

8. Микитенко Н.О. Теорія і технології формування іншомовної професійної компетентності майбут-

ніх фахівців природничого профілю : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02; 13.00.04. Тернопіль : Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2012. 534 с.

9. Михайлова Э.А. Кейс и кейс-метод. Москва : Центр марк. исслед. и менедж., 1999. 59 с.

10. Омельченко Я.Є. Інтерактивні методи навчання у викладанні англійської мови студентам гуманітарних дисциплін. URL: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp11/1/Omelchenko.pdf (дата звернення: 20.12.2021).

11. Рябець І.В. Використання кейс-технології в процесі підготовки майбутніх фахівців із зв'язків з громадськістю у ВНЗ України. 2014. С. 116–118. URL: http://kafedra-psy.at.ua/materialy_konferencii_2014-maket.pdf (дата звернення: 16.02.2020).

12. Смолкин А.М. Методы активного обучения. Москва : Высшая школа, 1991. 176 с.

13. Сурмін Ю.П. Метод аналізу ситуацій (Case study) та його навчальні можливості. Глобалізація і Болонський процес: проблеми і технології : колективна монографія. Київ : МАУП, 2005. С. 71–82.

14. Тамбовкина Т.Ю. К проблеме автономии обучающихся иностранному языку в педвузе. *Иностранные языки в школе*. 1998. С. 82.

15. Чорна І.Ю. Формування у майбутніх маркетологів англійської лексичної компетентності в письмі засобом кейс-технології : автореф. дис. ... канд. педагог. наук : 13.00.02. Тернопіль, 2017. 20 с.

16. Чорна І.Ю. Формування у майбутніх маркетологів англійської лексичної компетентності в письмі засобом кейс-технології : дис. ... канд. педагог. наук : 13.00.02. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2017. 268 с.

ALGORITHMS OF CASE-TECHNOLOGY REALIZATION WHILE FORMING OF ENGLISH LEXICAL COMPETENCE IN BUSINESS WRITTEN COMMUNICATION OF PROSPECTIVE MARKETERS

Iryna Chorna-Klymovets

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor of the Department of Foreign Languages for Natural Sciences of Faculty of Foreign Languages

Ivan Franco National University of Lviv, Universytetska str., 1, 79000, Lviv, Ukraine, iren.ch31262@gmail.com

ORCID: 0000-0002-0348-7462

The article is devoted to the research of technologies for the formation of English lexical competence in business writing communication of prospective marketing specialists. As a means for the formation of investigated competence has been chosen case-technology. The significance of that technology lies in the possibility of introducing of training communicative situations of a professional nature during the educational process. The concept of case technology for the formation of English lexical competence in business writing of prospective marketers has been highlighted, namely: as a means of modeling as close as possible to real professional written communicative situations with appropriate options for their solution and the involvement of individual ways of solving the communicative tasks proposed by students. It was determined that the case-technology of studying is a creative means of forming the above-mentioned competence, which contributes to the development of critical and analytical analysis of communicative situations, in particular of business writing. It is outlined that during the application of the case technology, the maximum autonomy of the students in the performance of certain tasks is allowed. Therefore, it is proposed to consider such technology in the context of independent work of students, namely within the limits of direct and indirect teacher's intervention into students' educational activities. During the research, we developed algorithms for the implementation of case-technology while teachers' direct and indirect intervention into the students' educational activities with cases solving. The teacher's flexible management (indirect teachers' intervention) is used in measures of maximally individual work of students with the provided cases of a certain topic. The teacher conducts general instruction, provides hints (upon request), gently monitors (if necessary) the process of completing the task assigned to the students. The strict management (direct teacher's intervention) of the teacher involves the step-by-step controlled performance of the task by the students and the continuous "presence" of the teacher during the working process with tasks and assignment.

Key words: lexical competence, prospective marketers, case-technology, direct and indirect intervention of teacher, algorithms implementation.

REFERENCES

1. Burdeniuk, H.M. (1992). *Upravlenye samostoiatelnoi uchebnoi deiatelnosti pri obuchenii inostrannym yazykam vzroslykh* [Management of self-directed learning activities in the study of foreign languages of adults]. (Doctor's Thesis), Kyshynev. [in Russian]
2. Dolhorukov, A. *Metod case-study kak sovremennaiia tekhnolohyia professyonalno-oryentirovannoho obuchenya* [The case-study method as a modern technology of professionally oriented training]. Retrieved from: <http://evolkov.net/case/case.study.html> (Last accessed: 10.09.2017).
3. Zhelizniak L.D. Retrieved from: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/31951/ (Last accessed: 03.07.2020).
4. Zadorozhna, I.P. (2015). *Rozvytok avtonomii studentiv movnykh spetsialnosti u protsesi vyvchennia fakhovykh dystsyplin* [Development of autonomy of students of linguistic specialties in the process of professional disciplines studying]. Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Seriya «Pedahohichni nauky». Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2015_131_16 (Last accessed: 12.07.2022).
5. Kamenskaia, L.S. (1999). *Nekotorye voprosy organizatsyi vneaudytornoj samostoiatelnoi roboty studentov pri kommunikativnom obuchenii inostrannomu yazyku v neiazikovom vuze* [Some questions of the organization of non-auditory independent work of students during communicative foreign language training in a non-language university]. *Sbornyk nauchnykh trudov MHLU* [Collection of the Scientific Papers of MHLU], vol. 437, pp. 33–42.
6. Kovalchuk, H.O. (2003). *Aktivizatsiia navchannia v ekonomichnii osviti: navchalnyi posibnyk. 2-he vyd., dopov.* [Activation of learning in economic education], 2-nd ed. Kyiv: KNEU. Pp. 298 s.
7. Nikolaieva, S.Yu. (ed.) (2013). *Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka: pidruchnyk dlia studentiv klasychnykh, pedahohichnykh i linhvistychnykh universytetiv* [Methodology of Teaching Foreign Languages and Cultures: Theory and Practice: a Textbook for Students of Classical, Pedagogical and Linguistic universities]. Kyiv: Lenvit, pp. 590 [in Ukrainian].
8. Mykytenko, N.O. (2012). *Teoriia i tekhnolohii formuvannia inshomovnoi profesiinoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv pryrodnychoho profilu* [Theory and Technologies of Formation of Foreign Language Professional

Competence of Prospective Specialists of Natural Profile]. (Doctor's Thesis), Ternopil: Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University [in Ukrainian].

9. Mykhailova, E.A. (1999). *Keis y keis-metod* [Case and case method]. Moscow: Tsentr Mark. issled. i menezhd., p. 59.

10. Omelchenko, Ya.Ye. *Interaktyvni metody navchannia u vykladanni anhliiskoi movy studentamy humanitarnykh dystsyplin* [Interactive learning methods in teaching English by students of humanitarian disciplines]. Retrieved from: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp11/1/Omelchenko.pdf (Last accessed: 20.12.2021).

11. Riabets, I.V. (2014). *Vykorystannia keis-tekhnologii v protsesi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv iz zviazkiv z hromadskistiu u VNZ Ukrainy* [Use of case technology in the process of training of future specialists of public relations at higher educational institutions of Ukraine]. S. 116–118. Retrieved from: http://kafedra-psy.at.ua/materialy_konferencii_2014-maket.pdf (Last accessed: 16.02.2020).

12. Smolkin, A.M. (1991). *Metody aktivnogo obuchenia*. [Methods of active studying]. Moscow: Higher school, p. 176.

13. Surmin, Yu.P. (2005). *Metod analizu sytuatsii (Case study) ta yoho navchalni mozhlyvosti* [Method of analyzing

of situations (Case study) and its educational possibilities]. *Hlobalizatsiia i Bolonskyi protses: problemy i tekhnologii* [Globalization and the Bologna Process: problems and technologies]. Kyiv: MAUP, pp.71–82.

14. Tambovkyna, T.Yu. (1998). *K probleme avtonomii obuchaiuchikhsia inostrannomu yazyku v pedvuze* [To the problem of the autonomy of foreign language learners in a pedagogical university]. *Inostrannye yazyki v shkole*, p. 82.

15. Chorna, I.Yu. (2017). *Formuvannia u maibutnikh marketolohiv anhlovnoi leksychnoi kompetentnosti v pysmi zasobom keis-tekhnologii* [Formation of English lexical competence in written communication of prospective marketers by means of case-technology]. (PhD Thesis). Ternopil: Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University [in Ukrainian].

16. Chorna, I.Yu. (2017). *Formuvannia u maibutnikh marketolohiv anhlovnoi leksychnoi kompetentnosti v pysmi zasobom keis-tekhnologii* [Formation of English lexical competence in written communication of prospective marketers by means of case-technology]. (Extended abstract of PhD Thesis). Ternopil: Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University [in Ukrainian].

Стаття надійшла 10.05.2022